

Круглі столи Теріошколи: групи УЦОК (ніч кажанів), HELP (великі хижі), ABC (назви ссавців), фауна в об'єктиві

Ігор Загороднюк та Ігор Дикий

В рамках роботи теріошколи з методик обліку теріофауни відбулося декілька круглих столів, які вже стали традиційними і на яких обговорюються найважливіші теми, що вимагають узгодження, поширення знань або обміну досвідом. Такими є: 1) круглий стіл хіроптерологічної спільноти Теріошколи, що іменується Український центр охорони кажанів (про нього докладніше в попередньому випуску цього бюлетеню: [Загороднюк, 2005](#)), 2) круглий стіл групи *HELP* (координаційний центр з моніторингу та охорони великих хижих ссавців) (про нього докладніше в попередньому випуску цього бюлетеню: [Загороднюк, Дикий, 2005](#)), 3) круглий стіл групи *ABC* (назви ссавців),

Круглий стіл групи УЦОК (Український центр охорони кажанів): «Ніч кажанів 2002»

На круглому столі групи УЦОК розглянуто 5 тем. Праворуч — емблема УЦОК, запропонована учасниками групи.

1. Новини фауни, систематики та діагностики кажанів України (ведучий — Ігор Загороднюк). Огляд видів кажанів України. Сучасні тенденції зміни класифікації. Нові цікаві фауністичні знахідки. Перегляд ключів до визначення кажанів України. Відмінності близьких видів та особливості їх обліку.

2. Техніка та результати досліджень кажанів у печерах (Ведучий — Ярослав Петрушенко). Техніка обстеження підземних порожнин та проведення обліків кажанів у підземних лабіринтах. Результати обліків кажанів у карстових печерах Поділля, Карпат, Криму, рівнинних регіонів.

3. Підсумки першого року діяльності детекторної мережі в Україні (ведуча — Лена Годлевська). Звіти регіональних осередків мережі. Узагальнення результатів діяльності. Проблеми ідентифікації видів. Планування подальшої роботи детекторної мережі. Демонстраційні обліки та обмін досвідом.

4. Кільцювання та дослідження міграцій кажанів в Україні (ведучий — Ігор Загороднюк). Ретроспективний аналіз кільцювання кажанів в

Україні. Перспективи отримання і поширення кілець. Визначення міграційного стану на підставі аналізу колекційних матеріалів в зоологічних музеях. Створення карт зимового і літнього оселення кажанів. Презентація збірки «Міграційний статус кажанів в Україні» (Міграційний..., 2001).

5. Вивчення біології кажанів у літніх і зимових квартирах (ведучий — Володимир Тищенко). Дослідження сезонної динаміки і добової активності кажанів у літніх та зимових оселищах. Техніка пошуку та дослідження дендрофільних та синантропних видів та їхніх оселищ. Відлови кажанів сітками. Радіотелеметрія. Дослідження зимівлі у штучних умовах (досвід Центру реабілітації кажанів при Київському зоопарку).

6. Проект керівництва для польових досліджень кажанів (ведучий — Ігор Загороднюк). Ідея підготовки керівництва сформульована в процесі проведення круглого столу. Обговорення наповнення керівництва необхідними розділами. Таксономічний розділ та назви кажанів, термінологічний словничок. Розділи з діагностики та техніки проведення обліків. Схема видових нарисів з ключовою довідковою інформацією про кожний вид.

Круглий стіл групи *HELP*

Група *HELP* — це стисла назва ініційованої Теріошколою спільноти, що іменується як Координаційний центр з моніторингу та охорони великих хижих ссавців. Дослівно *HELP* — це абревіатура від «Help European Large Predators». Ведучі круглого столу — Ігор Дикий та Сергій Жила.

Запропоновано обговорити і детально розглянуто три теми.

1. Діяльність КЦ *HELP* у 2001–2002 роках (Ігор Дикий та Ігор Загороднюк). Поліський семінар та основні його доробки. Основні напрямки сучасних досліджень. Огляд публікацій та проектів. Основні результати виконання проектів 2001 року щодо сучасного стану досліджень великих хижих в Україні загалом та Карпатах, зокрема. Напрямки досліджень за новими проектами.

2. Огляд діяльності КЦ *HELP* за статутними напрямками. Витяг з Положення про КЦ *HELP*: КЦ *HELP* є координаційною радою, яка координує діяльність в галузі вивчення великих хижих ссавців за такими напрямками: моніторинг великих хижаків заповідних територій та розробка рекомендацій для збереження та відтворення популяцій великих хижих, впровадження радіотелеметричних досліджень, розробка та впровадження Національного Плану дій щодо збереження великих хижих, поширення та популяризація знань.

3. Техніка обліку та проблеми подвійного обліку звірів. (Сергій Жила). Проблема подвійного обліку та достовірність даних. Обліки великих хижих ссавців. Картування. Форма 2-ТП-Мисливство як джерело наукового факту.

Круглий стіл групи ABC: «Термінологія та українські назви ссавців»

Давно назріла тема — розробка засад створення фауністичних переліків, стабілізація переліку українських назв ссавців для наукового вжитку, впорядкування теріологічного словника. Ведучі — Ігор Загороднюк та Василь Покиньчереда. Для обговорень винесено три питання: проблематика щодо потреб розвитку української наукової термінології та номенклатури, поточні підсумки участі теріологів у роботі номенклатурних комісій, прогрес у розробці переліку родових та видових назв ссавців фауни України.

Теми круглого столу ABC

Огляд сучасних проблем. Анонс. Проблема стабільної термінології і номенклатури. Еволюція національних назв тварин та узгодження українських назв із сучасною класифікацією. Підготовка ключів, керівництв та підручників, червоних списків, словників тощо.

Діяльність номенклатурної комісії при Інституті зоології НАНУ. Історична довідка (академічна комісія 1918 р.). Задачі нової комісії, огляд її засідань, головні рішення, плани її подальшої діяльності, видавничі перспективи. Теріологічна робоча група та її доробки. Питання, запропоновані від теріошколи: однина у назвах таксонів, потреба уніфікації назв родин та надродинних груп, шляхи уникнення двослівних родових назв.

Базовий список теріофауни України та суміжних країн. Засади створення списку та огляд запропонованих назв. Обсяг фауни. Дискусія з питань вживання різних назв. Систематичний та алфавітний списки, їх відмінності. Затвердження списку назв ссавців. Пропозиції до резолюції Школи щодо включення до теріологічного бюлетеню списку з урахуванням пропозицій Школи, зокрема наведенням альтернативних назв для подальшого обговорення.

Теріологічний словник. Започаткований на Поліській (IV) Теріошколі «Теріологічний словник» (українська, російська, англійська, польська, білоруська мови) представлено у нові версії. Пропозиції для подальшої роботи: вести його електронну версію, яку можна постійно і послідовно (від школи до школи) покращувати і розширяти, додаючи нові розділи.

Круглий стіл «Фауна в об'єктиві»

Цей традиційний круглий стіл, який проводиться в режимі майстер-класу і присвячений техніці фотодокументування в процесі польових досліджень зоологів, на 12 Теріошколі був організований за темою:

Фотографування ссавців, їх жител та слідів життєдіяльності

Ведучі: Гладкевич Сергій (професійний фотограф-натураліст) та Кравченко Марина (асистент-фотограф).

Питання до обговорення: • Методи фотозйомки ссавців в природі. • Методи фотозйомки ссавців в лабораторних умовах. • Методи фотозйомки жител та слідів життєдіяльності ссавців. • Огляд фотоапаратури, яку можна використовувати для фотозйомки ссавців та живої природи.

Семінар проведено за підтримки «*Мінолта Україна*». Час проведення семінару — 45 хв. В рамках семінару буде проведено консультативний діалог за схемою «ваші питання — наші відповіді» щодо спорядження, фотоплівок, аксесуарів, а також вікторина для фотографів-початківців з розіграшем призів від «*Студії Сергія Гладкевича*».

Література

- Загороднюк І. 2005. Положення про Український центр охорони кажанів (УЦОК). *Novitates Theriologicae*, Pars 5: 78–79.
- Загороднюк І., Дикий І. 2005. Положення про Координаційний центр з охорони великих хижих ссавців (група HELP). *Novitates Theriologicae*, Pars 5: 81–82.
- Міграційний..., 2001. Міграційний статус кажанів в Україні. За ред. І. Загороднюка. Київ, Українське теріологічне товариство, 1–172. (*Novitates Theriologicae*; Pars 6).